



A Lengyelországban megkötött devizaalapú hitelszerződésekben az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen feltételek nem helyettesíthetők a lengyel polgári jog általános rendelkezéseivel

Amennyiben a tisztességtelen feltételek elhagyása megváltoztatja e szerződések elsődleges tárgyának jellegét oly módon, hogy az már nem az említett devizához kötött, a kamatláb azonban továbbra is ugyanezen deviza kamatlábától függ, az uniós joggal nem ellentétes ezen szerződések érvénytelenségének megállapítása

Kamil Dziubak és Justyna Dziubak (a továbbiakban: hitelfelvevők) fogyasztóként 2008-ban jelzáloghitel-szerződést kötöttek a Raiffeisennel, amely szerződés lengyel zloty-ban (PLN) denominált volt, azonban azt devizához, mégpedig svájci frankhoz (CHF) kötötték. Így bár a hitel folyósítása PLN-ben történt, a hitel alapján visszafizetendő összeg törlesztőrészleteit CHF-ben fejezték ki, azokat azonban a hitelfelvevők bankszámlájáról PLN-ben emelték le. A hitel kifizetésekor a hitel alapján visszafizetendő és CHF-ben kifejezett összeget a hitel folyósításának időpontjában a Raiffeisen hatályos PLN-CHF vételi árfolyama alapján határozták meg, míg a törlesztőrészleteket a törlesztőrészlet esedékességének napján e bank PLN-CHF eladási árfolyama alapján számolták ki. A hitelfelvevőkre, mivel CHF-alapú hitelszerződést kötöttek, e deviza kamatlába alapján számított kamatláb vonatkozott, amely alacsonyabb volt, mint a PLN-kamatláb, ki voltak azonban téve a PLN-CHF átváltási árfolyam változásából eredő árfolyamkockázatnak.

A hitelfelvevők keresetet terjesztettek a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói területi bíróság, Lengyelország) elé, amelyben a szóban forgó hitelszerződés érvénytelenségének megállapítását kérték arra hivatkozva, hogy az e szerződésben szereplő, olyan árfolyamrés alkalmazására vonatkozó feltételek, amely szerint a hitel folyósításakor a vételi árfolyamot, a törlesztőrészletek kiszámításához azonban az eladási árfolyamot kell alapul venni, olyan jogellenes és tisztességtelen feltételeknek minősülnek, amelyek a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelv¹ értelmében nem kötik a feleket, és amelyek elhagyása a szerződés megszűnéséhez vezetne.

A hitelfelvevők szerint ugyanis a vitatott feltételek elhagyásával lehetetlen lenne meghatározni a megfelelő átváltási árfolyamot, így a szerződés nem maradhatna fenn. Azt állítják továbbá, hogy még ha a hitelszerződés teljesíthető is lenne e tisztességtelen feltételek nélkül, mint CHF-hez már nem kötött, PLN-ben denominált hitelszerződés, e hitelre továbbra is a CHF-hez kötött kedvezőbb kamat vonatkozna.

A Kásler ítéletre² hivatkozva, amelyben a Bíróság megjegyezte, hogy a nemzeti bíróság – bizonyos körülmények között – a szerződő felek közti egyensúly helyreállítása és a szerződés érvényességének biztosítása érdekében egy tisztességtelen feltételt helyettesíthet a nemzeti jog valamely rendelkezésével, a lengyel bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a tisztességtelen feltételek az elhagyásuk esetén helyettesíthetők-e a lengyel jog azt előíró általános

¹ A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

² A Bíróság 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélete (C-26/13), lásd még: CP 66/14).

rendelkezéseivel, hogy a valamely szerződésben kifejezett joghatásokat a méltányosság elvéből vagy a bevett szokásokból eredő következmények révén kell kiegészíteni.

A lengyel bíróság továbbá arra vár választ, hogy maga az irányelv lehetővé teszi-e a szerződés érvénytelenségének megállapítását abban az esetben, ha a szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fenntartása annyiban megváltoztatná a szerződés elsődleges tárgyának jellegét, amennyiben a szóban forgó hitel ugyan már nem lenne CHF-ez kötött, a kamatait továbbra is e devizakamatláb alapján számítanák ki.

Mai napon kihirdetett ítéletében a Bíróság először is megállapítja, hogy a Kásler ítéletben megfogalmazott helyettesíthetőség a belső jog valamely diszpozitív rendelkezésére vagy a felek egyetértése esetén alkalmazandó rendelkezéseire korlátozódik, és többek között azon az előfeltevésen alapul, hogy e rendelkezések nem tartalmaznak tisztességtelen feltételeket.

Ugyanis e rendelkezések vélhetően azt tükrözik, hogy a nemzeti jogalkotó a meghatározott szerződések feleit megillető jogok és az őket terhelő kötelezettségek között egyensúlyt teremtett arra az esetre, ha a felek vagy nem tértek el a nemzeti jogalkotó által az érintett szerződések tekintetében előírt általános szabályoktól, vagy kifejezetten a nemzeti jogalkotó által e célból bevezetett szabály alkalmazhatósága mellett döntöttek. Márpedig nem tűnik úgy, hogy a lengyel jog fent hivatkozott általános rendelkezéseit a jogalkotó ezen egyensúly megteremtése érdekében külön értékelte volna, így e rendelkezésekre nem vonatkozik a tisztességtelen jelleg hiányára vonatkozó vélelem.

Következésképpen a Bíróság megállapítja, hogy **ezek a rendelkezések nem orvosolhatják a szerződésnek a benne foglalt tisztességtelen feltételek elhagyása következtében keletkezett hiányosságait.**

Ebben az összefüggésben a Bíróság álláspontja az, hogy mivel a helyettesíthetőség a fogyasztóvédelem biztosítását szolgálja azáltal, hogy védi a fogyasztó tényleges és aktuális érdekeit a szóban forgó szerződés teljes érvénytelenségének megállapításából eredő esetleges hátrányos következményektől, e következményeket szükségszerűen az érintett tisztességtelen feltételek mellőzésére irányuló jogvita időpontjában fennálló vagy előre látható körülmények alapján, nem pedig a szerződéskötéskor fennálló körülmények alapján kell értékelni.

A Bíróság ezt követően emlékeztet arra, hogy az irányelv értelmében a szerződés a benne foglalt tisztességtelen feltételek elhagyását követően a változatlanul fennmaradó feltételek tekintetében köti a feleket, amennyiben a szerződés a tisztességtelen feltételek elhagyásával fennmaradhat, és ha a belső jogszabályok értelmében a szerződés ilyen módon való fennmaradása jogilag lehetséges. E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy a nemzeti bíróság szerint úgy tűnik, hogy az árfolyamrésre vonatkozó kikötések pusztán elhagyását követően a szerződés elsődleges tárgyának jellege megváltozik a CHF-hez kötöttség elhagyásának és a CHF kamatlába alapján számított kamat további alkalmazásának együttes hatása következtében. Márpedig, mivel egy ilyen módosítás a lengyel jog szerint jogilag lehetetlennek tűnik, **az irányelvvel nem áll ellentétben az, hogy a lengyel bíróság megállapítsa a vitatott szerződés érvénytelenségét.**

Ezzel kapcsolatban a Bíróság kiemeli, hogy a vitatott kikötések semmisségének megállapítása nem csupán az indexálási mechanizmus és az árfolyamrés elhagyásához vezetne, hanem közvetetten az árfolyamkockázat megszűnéséhez is, ami közvetlenül kapcsolódik a hitel devizához kötöttségéhez. Márpedig a Bíróság emlékeztet arra, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötések határozzák meg a devizaalapú hitelszerződés elsődleges tárgyát, így a szóban forgó hitelszerződés fenntartásának objektív lehetősége e körülmények között mindenesetre bizonytalannak tűnik.

Végül a Bíróság emlékeztet arra, hogy amennyiben a fogyasztó úgy dönt, hogy nem hivatkozik az irányelv által a tisztességtelen feltételekkel szemben létrehozott védelmi rendszerre, az nem alkalmazandó. E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy **a fogyasztónak még inkább joga van arra, hogy lemondjon arról, hogy – ugyanezen rendszert alkalmazva – védelemben**

részesüljön a szerződés teljes érvénytelenségének megállapításából eredő hátrányos következményekkel szemben, amennyiben e védelemre nem kíván hivatkozni.

EMLÉKEZTETŐ: Az előzetes döntéshozatali eljárás lehetővé teszi a tagállami bíróságok számára, hogy az előttük folyamatban lévő jogvita keretében az uniós jog értelmezésére vagy valamely uniós jogi aktus érvényességére vonatkozó kérdést terjesszenek a Bíróság elé. A Bíróság nem dönti el a tagállami bíróság előtti jogvitát. A nemzeti bíróság feladata, hogy az ügyet a Bíróság határozata alapján elbírálja. E határozat a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti.

A sajtó részére készített nem hivatalos kiadvány, amely nem köti a Bíróságot.

A kihirdetés napján az ítélet [teljes szövege](#) megtalálható a CURIA honlapon

Sajtófelelős: Lehóczki Balázs ☎ (+352) 4303 5499

Az ítélet kihirdetésekor készített képfelvételek elérhetők: „[Europe by Satellite](#)” ☐ ☎ (+32) 2 2964106